

(комплексний консалтинг) і антирискових (гарантування інвестицій) заходів. Прийняття універсальних заходів, призначених зробити кредитні ресурси більш доступними, є небажаним, оскільки ці заходи створюють структурні диспропорції між попитом і пропозицією на товарних ринках, що, в свою чергу, суттєво знижує ефективність інновацій.

Білик О. М., к.е.н.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (м. Київ, Україна)

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК ФАКТОР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Необхідність європейської інтеграції України потребує визнання та врахування такого специфічного фактору ефективності соціально-економічного розвитку як розвиток людського капіталу та вирішення завдань щодо збільшення обсягів інвестицій в освіту, науку та соціальну сферу взагалі. Саме наявний в тій чи іншій країні ресурс інтелектуального капіталу визначає перспективи розвитку економіки.

Інтелектуальний капітал має домінуюче значення у сучасному суспільному виробництві відносно інших факторів виробництва. Така зміна пріоритетів пов'язана з набуттям виробництвом нового, інноваційного характеру діяльності: в основі виробництва лежить використання знань, які втілені у нових технологіях, методах організації та управління виробництвом.

Динамізм перехідної економіки зумовив інноваційну специфіку сучасного економічного розвитку яку можна описати наступними характеристиками:

1. знання та творчий потенціал працівників визнаються пріоритетним фактором ефективності функціонування економіки;

2. відбувається заміщення фізичної праці інтелектуальною, що означає направленість на поглиблення інтелектуалізації економіки;

3. саме знання, дедалі більшою мірою, приймають участь у створенні вартості виробленого продукту;

4. зростає значення інтелектуального капіталу та важливість його примноження шляхом інвестування;

5. нові технології вимагають збільшення кола знань працівників, тобто виникає потреба розширення фахових знань;

6. засоби виробництва перестають бути вирішальним фактором впливу та джерелом влади – знання перетворюються в силу, що дає перевагу їх власнику;

7. джерелом ефективних змін, яких потребують нові умови функціонування виробництва, виступає інтелектуальна активність людини (її здатність набувати, акумулювати та застосовувати свої знання, навички, вміння).

Узагальнюючи вищезазначене, інноваційна специфіка сучасного економічного розвитку обумовлена різким зростанням цінності фондів людського капіталу для соціально-економічного розвитку держави відносно фізичного та фінансового капіталу.

У сучасних умовах вирішальним фактором, що визначає місце країни у світовій економіці, виступає, перш за все, якість людського капіталу втіленого у населенні даної держави. Проблеми вдосконалення робочої сили в Україні існували завжди, але вони вичерпувались зосередженням навчальних програм на підготовці працівників певних професій, сфера знань яких обмежувалась колом вмінь та навичок необхідних для виконання конкретно визначених функцій. Ще не так давно, якихось 20 років тому, знання людини, які вона отримувала у навчальних закладах, переважно були орієнтовані на досягнення максимальних короткострокових ефектів, що, звичайно, завдавало гальмуючого впливу на процес перекваліфікації працівників, необхідність якої була викликана становленням нових умов функціонування економіки.

Зараз, в умовах швидкого розгортання науково-технічного прогресу та зростаючого значення інтелектуалізації економіки, це питання набуло нового змісту і потребує орієнтації на довготривалий ефект, що зумовлює необхідність нових підходів до якості освіти і професійної підготовки. Націленість на використання у виробництві новітніх науково-технічних розробок потребує постійного підвищення рівня знань та професіоналізму працівників різних галузей економіки, що можливе за умов надання різносторонніх знань працівникам та розвитку здатностей до примноження та застосування своїх продуктивних здібностей.

Слід відмітити, що не всі наявні людські ресурси слід розглядати як інтелектуальний капітал певної країни: інтелектуальні здібності людини стають капіталом для держави при умові їх доцільної реалізації у суспільно-корисній діяльності та одержання прибутків від їх використання.

Основним критерієм, що відрізняє людський ресурс від ресурсу людського капіталу, виступає цілеспрямованість використання знань, вмінь, навичок людини на суспільно-корисний результат - безцільне використання людиною своїх фізичних та інтелектуальних здібностей є марним витрачанням енергії, що не має позитивних наслідків ні для самої людини, ні для суспільства в цілому. З цієї точки зору сукупність знань та навичок, які не знайшли застосування у будь якій сфері суспільної діяльності, виявляються некорисним для суспільства, так як не використовуються і не приносять доход, тому й не можуть розглядатись як капітал. Проте, всі знання населення країни потенційно можуть стати інтелектуальним капіталом для своєї держави, знайшовши доцільне застосування у суспільно-корисній діяльності. За таких умов, задля перетворення наявного потенціалу інтелектуальних здібностей громадян у інтелектуальний капітал, у країні, яка цього прагне, повинні бути забезпечені відповідні умови для реалізації людьми своїх можливостей, що відображається у забезпеченні необхідної кількості та структури робочих місць.

Таким чином, основним підґрунтям соціально-економічного розвитку та стабільності країни є наявне населення, яке володіє певним запасом продуктивних якостей (знаннями, трудовими навичками та ін.) і має можливість та бажання ефективно реалізувати свої знання та здібності у суспільній діяльності.

Саме за умов підвищення інтелектуального потенціалу держави, ефективного розвитку і використання людського капіталу можна досягти стабільності в економіці, стійкого економічного зростання, соціального та економічного добробуту населення країни. Майбутнє України нерозривно пов'язане з розвитком інтелекту нації — найдорожчого капіталу людства.